

РОЗРОБКА МЕХАНІЗМУ ОЦІНКИ ДІЛОВОЇ АКТИВНОСТІ ЯК НЕОБХІДНОЇ УМОВИ ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ БЕЗПЕКОЮ МОЛОКОПЕРЕРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Економічне зростання, особливо в умовах глобальних кризових явищ, являється універсальним засобом їх подолання та уникнення в майбутньому. Однак, таке зростання, є неможливим без відповідного сучасним вимогам, інформаційно-аналітичного забезпечення управлінських рішень по окремим аспектам ділової активності з наступною оцінкою їх ефективності. Управління діловою активністю займає першочергове місце серед комплексу управлінських завдань, і обумовлено тим, що передбачає зростання обсягів діяльності, отримання додаткових прибутків за умов ефективного управління цим процесом, активізації й стимулювання ділового середовища та забезпечує належне управління фінансовою безпекою.

Питання оцінки ділової активності піднімалися в працях вітчизняних дослідників: А. М. Турило, Т.А. Лахтіонова, М.Д. Білик, Є.В. Мних, Н.М. Притуляк, В.О. Подольська, О.В. Ярш та ін.; та зарубіжних вчених-економістів: Л.А. Беренстайн, А.Д. Шеремет, В.В. Ковальов, Г.В. Савицька, Р.С. Сайфулін та ін. Не применшуючи ролі дослідників та віддаючи належне напрацюванням в даній сфері слід зазначити, що механізм оцінки ділової активності, особливо в системі забезпечення управління фінансовою безпекою, є не розвиненим, що обумовлено існуванням різних підходів до визначення показників, які, в свою чергу, в основному, характеризують лише окремі аспекти. Тому дослідження та розробка комплексного механізму оцінки та обліково-аналітичного забезпечення управління діловою активністю в системі забезпечення управління фінансовою безпекою вітчизняних молокопереробних підприємств є актуальним завданням.

Механізм оцінки ділової активності молокопереробних підприємств наведено в табл. 1.

Таблиця 1. Модель методичного та обліково-аналітичного забезпечення оцінки ділової активності в системі управління фінансовою безпекою

Коефіцієнти ділової активності:				
<i>К оборотності активів</i>	<i>К оборотності оборотних засобів</i>	<i>К оборотності дебіторської заборгованості</i>	<i>К оборотності кредиторської заборгованості</i>	<i>К оборотності матеріальних запасів</i>
Розрахунок				
$K_{oa} = \frac{B}{BA}$, де <i>B</i> – чиста виручка від реалізації; <i>BA</i> – середньорічна вартість активів	$K_{oob} = \frac{B}{OB}$, де <i>B</i> – чиста виручка від реалізації продукції; <i>OB</i> – середньорічна вартість оборотних засобів	$K_{odz} = \frac{B}{DZ}$, де <i>B</i> – чиста виручка від реалізації продукції; <i>DZ</i> – середньорічна сума дебіторської заборгованості	$K_{kc} = \frac{B}{KZ}$, де <i>B</i> – чиста виручка від реалізації продукції; <i>KZ</i> – середньорічна сума кредиторської заборгованості	$K_{oz} = \frac{B}{BZ}$, де <i>B</i> – чиста виручка від реалізації продукції; <i>BZ</i> – середньорічна вартість запасів
Інформаційне забезпечення				
Варіант 1: розрахунок здійснюється на дату звітності				
Ф.1: BA (ряд.1300) Ф.2: B (ряд.2000)	Ф.1: O3 (ряд.1195) Ф.2: B (ряд.2000)	Ф.1: D3 (ряд.1125, 1130,1155), Ф.2: B (ряд.2000)	Ф.1: K3 (ряд.1695) Ф.2: B (ряд.2000)	Ф.1: B3 (ряд.1110) Ф.2: B (ряд.2000)
Варіант 2: розрахунок здійснюється на певну дату				
Сальдо рахунків: B (рах.70); BA (1,2,3 класи)	Сальдо рахунків: B (рах.70); O3 (2,3 класи)	Сальдо рахунків: B (рах.70); D3 (рах.37)	Сальдо рахунків: B (рах.70); K3 (5,6 класи)	Сальдо рахунків: B (рах.70); B3 (2 клас)
Варіант 3: розрахунок здійснюється на прогнозу дату				
<u>1. На основі планових показників, які формуються в бюджетах компанії</u>				
<u>2. На основі визначення зміни об'єкту в майбутньому, що передбачено бюджетами</u>				
- при збільшенні чистої виручки від реалізації $K_{oa.p} = K_{oa} + \frac{\Delta B}{BA}$, де Δ <i>B</i> – зміна чистої виручки від реалізації; - при зміні середньорічної вартості активів: $K_{oa.p} = K_{oa} + \frac{1}{1+TP_{BA}}$, де TP_{BA} – темп приросту середньорічної вартості активів	- при збільшенні чистої виручки від реалізації $K_{oob.p} = K_{oob} + \frac{\Delta B}{OB}$, де ΔB – зміна чистої виручки від реалізації; - при зміні середньорічної вартості оборотних засобів: $K_{oob.p} = K_{oob} + \frac{1}{1+TP_{OB}}$, де TP_{OB} – темп приросту середньорічної вартості оборотних засобів	- при збільшенні чистої виручки від реалізації $K_{odz.p} = K_{odz} + \frac{\Delta B}{DZ}$, де ΔB – зміна чистої виручки від реалізації; - при зміні середньорічної суми дебіторської заборгованості : $K_{odz.p} = K_{odz} + \frac{1}{1+TP_{DZ}}$, де TP_{DZ} – темп приросту середньорічної суми дебіторської заборгованості	- при збільшенні чистої виручки від реалізації $K_{kc.p} = K_{kc} + \frac{\Delta B}{KZ}$, де ΔB – зміна чистої виручки від реалізації; - при зміні середньорічної суми кредиторської заборгованості : $K_{kc.p} = K_{kc} + \frac{1}{1+TP_{KZ}}$, де TP_{KZ} – темп приросту середньорічної суми кредиторської заборгованості	- при збільшенні чистої виручки від реалізації $K_{oz.p} = K_{oz} + \frac{\Delta B}{BZ}$, де Δ <i>B</i> – зміна чистої виручки від реалізації; - при зміні середньорічної вартості запасів : $K_{oz.p} = K_{oz} + \frac{1}{1+TP_{BZ}}$, де TP_{BZ} – темп приросту середньорічної вартості запасів

Коефіцієнти ділової активності:				
<i>K</i> оборотності основних засобів	<i>K</i> оборотності власного капіталу	<i>K</i> рентабельності активів	<i>K</i> рентабельності власного капіталу	<i>K</i> рентабельності діяльності
Розрахунок				
$K_{оз} = \frac{В}{Оз}, \text{ де}$ <p><i>В</i> – чиста виручка від реалізації; <i>Оз</i> – середньорічна вартість основних засобів</p>	$K_{рвк} = \frac{В}{ВК}, \text{ де}$ <p><i>В</i> – чиста виручка від реалізації продукції; <i>ВК</i> – середньорічна величина власного капіталу</p>	$K_{ра} = \frac{\Pi}{ВБ}, \text{ де}$ <p><i>Π</i> – прибуток від звичайної діяльності до оподаткування; <i>ВБ</i> – валюта балансу</p>	$K_{рвк} = \frac{ЧП}{ВК}, \text{ де}$ <p><i>ЧП</i> – чистий прибуток; <i>ВК</i> – власний капітал</p>	$K_{рд} = \frac{ЧП}{В}, \text{ де}$ <p><i>В</i> – чиста виручка від реалізації продукції; <i>ЧП</i> – чистий прибуток</p>
Інформаційне забезпечення				
Варіант 1: розрахунок здійснюється на дату звітності				
Ф.1: Оз (ряд.1010) Ф.2: В (ряд.2000)	Ф.1: ВК (ряд.1495) Ф.2: В (ряд.2000)	Ф.1: ВБ (ряд.1900) Ф.2: Π (ряд.2090)	Ф.1: ВК (ряд.1495) Ф.2: ЧП (ряд.2350)	Ф.2: В (ряд.2000), ЧП (ряд.2350)
Варіант 2: розрахунок здійснюється на певну дату				
Сальдо рахунків: В (рах.70); Оз (рах.10)	Сальдо рахунків: В (рах.70); ВК (4 клас)	Сальдо рахунків: -	Сальдо рахунків: ЧП(рах.44); ВК (4 клас)	Сальдо рахунків: В (рах.70); ЧП (рах.44)
Варіант 3: розрахунок здійснюється на прогнозну дату				
1. На основі планових показників, які формуються в бюджетах компанії				
2. На основі визначення зміни об'єкту в майбутньому, що передбачено бюджетами				
<p>- при збільшенні чистої виручки від реалізації</p> $K_{оз.п} = K_{оз} + \frac{\Delta В}{Оз}, \text{ де } \Delta В$ <p>– зміна чистої виручки від реалізації;</p> <p>- при зміні середньорічної вартості основних засобів :</p> $K_{оз.п} = K_{оз} + \frac{1}{1+ТП_{оз}}, \text{ де}$ <p><i>ТП</i> <i>Оз</i> – темп приросту середньорічної вартості</p>	<p>- при збільшенні чистої виручки від реалізації</p> $K_{рвк.п} = K_{рвк} + \frac{\Delta В}{ВК}, \text{ де } \Delta В$ <p>– зміна чистої виручки від реалізації;</p> <p>- при зміні середньорічної вартості активів:</p> $K_{рвк.п} = K_{рвк} + \frac{1}{1+ТП_{Вк}}, \text{ де}$ <p><i>ТП</i> <i>Вк</i> – темп приросту середньорічної величини власного капіталу</p>	<p>- при збільшенні прибутку від звичайної діяльності до оподаткування</p> $K_{ра.п} = K_{ра} + \frac{\Delta \Pi}{ВБ}, \text{ де } \Delta В$ <p>– зміна прибутку від звичайної діяльності до оподаткування;</p> <p>- при зміні валюти балансу:</p> $K_{ра.п} = K_{ра} + \frac{1}{1+ТП_{ВБ}}, \text{ де}$ <p><i>ТП</i> <i>ВБ</i> – темп приросту валюти балансу</p>	<p>- при чистого прибутку</p> $K_{рвк.п} = K_{рвк} + \frac{\Delta ЧП}{ВК}, \text{ де } \Delta$ <p><i>В</i> – зміна чистого прибутку;</p> <p>- при зміні власного капіталу:</p> $K_{рвк.п} = K_{рвк} + \frac{1}{1+ТП_{Вк}}, \text{ де}$ <p><i>ТП</i> <i>Вк</i> – темп приросту власного капіталу</p>	<p>- при збільшенні чистої виручки від реалізації</p> $K_{рд.п} = K_{рд} + \frac{\Delta В}{В}, \text{ де } \Delta В$ <p>– зміна чистої виручки від реалізації;</p> <p>- при зміні чистого прибутку:</p> $K_{рд.п} = K_{рд} + \frac{1}{1+ТП_{ЧП}}, \text{ де}$ <p><i>ТП</i> <i>ЧП</i> – темп приросту чистого прибутку</p>

<i>основних засобів</i>				
-------------------------	--	--	--	--

Вважаємо за доцільне, розраховувати наступні показники: коефіцієнт оборотності активів; коефіцієнт оборотності оборотних засобів; коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості; коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості; коефіцієнт оборотності матеріальних запасів; коефіцієнт оборотності основних засобів; коефіцієнт оборотності власного капіталу; коефіцієнт рентабельності активів; коефіцієнт рентабельності власного капіталу; коефіцієнт рентабельності діяльності Для управління діловою активністю для забезпечення фінансової безпеки та приведення зазначених вище коефіцієнтів до позитивної тенденції, керівництво підприємства може здійснювати комплекс заходів щодо окремих об'єктів. Комплекс зазначених заходів, та їх вплив на показник представлено в таблиці 2.

Таблиця 2. Напрямок зміни прогнозних значень показників ділової активності в результаті зміни їх складових

Планові значення складових показників ділової активності	Напрямок зміни складових показників 5-ї дії активності	Напрямок зміни прогнозних значень показників ділової активності									
		К оборотності активів	К оборотності оборотних засобів	К оборотності дебіторської заборгованості	К оборотності кредиторської заборгованості	К оборотності матеріальних запасів	К оборотності основних засобів	К оборотності власного капіталу	К рентабельності активів	К рентабельності власного капіталу	К рентабельності діяльності
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Виручка від реалізації продукції	Збільшення	↑	↑	↑	↑	↑	↑	↑	-	-	↓
	Зменшення	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	-	-	↑
Валюта балансу	Збільшення	-	-	-	-	-	-	-	↓	-	-
	Зменшення	-	-	-	-	-	-	-	↑	-	-
Середньорічна вартість активів	Збільшення	↓	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Зменшення	↑	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Середньорічна вартість оборотних засобів	Збільшення	-	↓	-	-	-	-	-	-	-	-
	Зменшення	-	↑	-	-	-	-	-	-	-	-
Середньорічна сума дебіторської заборгованості	Збільшення	-	-	↓	-	-	-	-	-	-	-
	Зменшення	-	-	↑	-	-	-	-	-	-	-
Середньорічна сума кредиторської заборгованості	Збільшення	-	-	-	↓	-	-	-	-	-	-
	Зменшення	-	-	-	↑	-	-	-	-	-	-
Середньорічна вартість запасів	Збільшення	-	-	-	-	↓	-	-	-	-	-
	Зменшення	-	-	-	-	↑	-	-	-	-	-
Середньорічна вартість основних засобів	Збільшення	-	-	-	-	-	↓	-	-	-	-
	Зменшення	-	-	-	-	-	↑	-	-	-	-

Продовження таблиці 2.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Середньорічна величина власного капіталу	Збільшення	-	-	-	-	-	-	↓	-	↓	-
	Зменшення	-	-	-	-	-	-	↑	-	↑	-
Прибуток	Збільшення	-	-	-	-	-	-	-	↑	↑	↑
	Зменшення	-	-	-	-	-	-	-	↓	↓	↓
Примітка: ↑- збільшення; ↓-зменшення											

На основі визначених напрямів зміни прогностичних значень складових показників комплексної системи оцінки ділової активності можна здійснювати управління станом ділової активності як елемента фінансової безпеки на конкретному підприємстві молокопереробної промисловості.

Таким чином, запропоновано використовувати власний підхід до оцінки ділової активності підприємств молокопереробної промисловості України. Зокрема, розроблено комплексну систему методичного та обліково-аналітичного забезпечення оцінки ділової активності та її прогностичних значень як частини фінансової безпеки молокопереробних підприємств. Запропонована система складається з підходу до розрахунку комплексу показників ділової активності, їх інформаційного забезпечення, обґрунтування впливу факторів. Застосування даного підходу до оцінки ділової активності, вважаємо, дозволить підвищити ефективність системи управління фінансовою безпекою на молокопереробних підприємствах.